

STORTINGET

Representantforslag 251 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson

Dokument 8:251 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om en bedre bypolitikk

Til Stortinget

Bakgrunn

Stadig flere mennesker bor og lever sine liv i byer og tettsteder, og behovet for bærekraftig, trygg og inkluderende byutvikling har aldri vært større. Samtidig står byene for en betydelig andel av både klimagassutslippene, trafikkproblemene og sosiale forskjeller. Hvis samfunnet skal lykkes med det grønne skiftet, sosial utjevning, bedre folkehelse og økt livskvalitet, må det gjennomføres en mer ambisiøs og helhetlig politikk for byene.

Forslagsstillerne mener kommunene og fylkeskommunene, og spesielt byene, trenger bedre verktøy til å redusere biltrafikken, kutte utslipp, styrke kollektivtrafikken og utvikle byer og tettsteder som fremmer folkehelse, rettferdighet og livskvalitet. Forslagene retter seg særlig mot kommuner med byvekstavtaler, der staten og kommunene samarbeider om bærekraftig transport og arealutvikling.

Et sentralt mål er å gi kommunene større myndighet til å ta i bruk effektive virkemidler for grønn mobilitet, som nullutslippssoner, dynamisk veipricing og lokale fartsgrensesettinger. Samtidig må staten ta et større ansvar for kollektivtransporten, blant annet ved å øke sin andel i finansieringen av store kollektivprosjekter til 80 pst., og belønne kommuner som lykkes med å redu-

sere biltrafikken. I tillegg foreslås det å styrke plan- og arkitekturfaglig kompetanse i kommunene, opprette en riksarkitekt som nasjonal fagmyndighet og sikre bedre koordinering i storbyregionene gjennom overordnede planer.

Bypolitikken må også være sosialt bærekraftig. Det må bli enklere og mer lønnsomt å bygge om og ta i bruk eksisterende bygg, og ikke-kommersielle boligmodeller må få sterkere juridisk og økonomisk støtte. Et boligmarked med rom for allmennboliger og sosial boligbygging er avgjørende for at byene skal være inkluderende og tilgjengelige for alle. Det er også i byene at de økonomiske forskjellene er størst og barnefattigdommen er høyest, og det er sterkt behov for å løfte levekårsutsatte områder. Satsingen på dette må økes betraktelig.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g:

- Stortinget ber regjeringen legge myndigheten til å opprette og bestemme størrelsen på nullutslippssoner til kommunene, uavhengig av om veiene er kommunale, fylkeskommunale eller statlige. Sonene skal opprettes i tett dialog med næringsliv og innbyggere samt Statens vegvesen og fylkeskommuner i de tilfeller hvor statlig og fylkeskommunalt veinett blir berørt.
- Stortinget ber regjeringen innføre et mål om å redusere biltrafikken med 30 pst. i og rundt de store byene innen 2030 og legge dette til grunn for byvekstavtaler som erstatning for nullvekstmålet.

3. Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med bytransport og lage en plan for å omforme statlige motorveier og fylkeskommunale hovedveier i byene til boulevarder og avenyer med redusert hastighet, kryssninger i plan og omdisponering av veiareal til sykkelveier, fortau, kollektiv- eller samkjøringsfelt og beplantning.
4. Stortinget ber regjeringen gi kommuner med byvekstavtaler hjemmel til å kreve inn dobbel takst i bomringene for bensin- og dieselbiler kjøpt etter 2026.
5. Stortinget ber regjeringen, i lys av de gode erfaringene med trafikkavviklingen i Oslo, sørge for å permanent stenge Hammersborgtunnelen på Ring 1 for privatbiler.
6. Stortinget ber regjeringen, i lys av motorveienes trussel mot nullvekstmålet, sørge for å innføre kollektiv- eller tungbilfelt på innfartsårene til byene, for eksempel på det nye Sotrasambandet i Bergen vest.
7. Stortinget ber regjeringen sørge for at det statlige bidraget i store kollektivprosjekter omfattet av byvekstavtaler økes til 80 pst.
8. Stortinget ber regjeringen gi kommuner med byvekstavtaler hjemmel til å prøve ut dynamisk veiprising som alternativ til bompenger.
9. Stortinget ber regjeringen fastslå at alle statlige byggeprosjekter i områder med byvekstavtaler skal være utslippsfrie.
10. Stortinget ber regjeringen gi kommunene anledning til å senke fartsgrensene, også på statlige og fylkeskommunale veier.
11. Stortinget ber regjeringen gå i dialog med kommunene og etter lokalt ønske åpne for at riksveier nedgraderes til kommunal vei eller fylkesvei.
12. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene gis adgang til å innføre stigende gebyrsatser for ulovlig parkering, slik at gjentatte overtredelser medfører høyere bøter, med formål om å styrke den preventive effekten og sikre at gjengangere i større grad blir tatt og sanksjonert.
13. Stortinget ber regjeringen åpne for at mindre trafikkforseelser i byene kan håndheves og bøtelegges av bybetjenter.
14. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å senke den generelle fartsgrensen i byer fra 50 km/t til 30 km/t, jf. vegtrafikkloven § 6.
15. Stortinget ber regjeringen sørge for at det åpnes for fartsgrense på 20 km/t.
16. Stortinget ber regjeringen sikre at ATK (automatisk trafikkontroll) også kan tas i bruk på strekninger med fartsgrenser under 50 km/t, samt åpne for at ATK kan benyttes til å håndheve andre trafikale forseelser, som for eksempel kjøring på rødt lys og innkjøring ved forbudt-skilt.
17. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å erstatte nullvekstmålet i samferdselspolitikken med et mål om fem prosent årlig nedgang i biltrafikken i storbyområdene fra dagens nivå.
18. Stortinget ber regjeringen innføre tilbud om rimelig leasing av elsykler for ansatte i statlige virksomheter.
19. Stortinget ber regjeringen innføre fordelsbeskatning ved gratis parkering for arbeidstakere på arbeidsplasser og utvikle fordelsbeskatning for arbeidsgivere som tilbyr støtteordninger for grønne jobbreiser.
20. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette en belønningsordning for storbykommuner som reduserer biltrafikken.
21. Stortinget ber regjeringen evaluere Kommunal- og distriktsdepartementets arbeid med områdesatsinger og gjøre midler disponible til oppstart og planlegging av nye områdesatsinger i 2025.
22. Stortinget ber regjeringen gjennomgå plansystemet for å sikre koordinering av regional arealplanlegging gjennom overordnede planer for storbyregionene som sikrer naturbeskyttende tiltak, at det bygges der det er egnet teknisk, og sosial infrastruktur.
23. Stortinget ber regjeringen sørge for at ombruk og transformasjon av bygg blir det lønnsomme førstevalget ved å innføre momsfritak, dokumentavgiftsfritak, hurtigløp i byggesaksbehandlingen og ulike økonomiske støtteordninger, og komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag som sørger for dette.
24. Stortinget ber regjeringen sørge for å styrke natur-, klima- og miljøhensyn i innsigelsesaker fra Statsforvalteren.
25. Stortinget ber regjeringen styrke den plan- og arkitekturfaglige kompetansen i kommunene og i den lokale involveringen i stedsutviklingen gjennom opprettelse av Riksarkitekten som en nasjonal myndighet med ansvar for å støtte opp om kvalitet og bærekraft i by- og stedsutvikling.
26. Stortinget ber regjeringen sørge for å frata Riksantikvaren anledning til å fremme innsigelse til høyder ved knutepunkt med begrunnelse i fjernvirkning.
27. Stortinget ber regjeringen få på plass juridiske virkemidler som definerer ikke-kommersiell boligbygging og legger til rette for at en betydelig andel av bebyggelsen i byer forbeholdes utvikling av ikke-kommersielle allmennboliger. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med eventuelle nødvendige forslag som sikrer dette.

28. Stortinget ber regjeringen etablere en ordning for risikoavlastning for utbyggere under Husbanken med en innretning som forutsetter samarbeid med kommunene om ivaretagelse av sosiale boligbehov.

10. april 2025

Sigrid Zurbuchen Heiberg

Une Bastholm

Rasmus Hansson

